

Владика Јеротеј у Прњавору: Као људи и као хришћани дужни смо да праштамо свима

Поводом сто десет година од великог страдања мештана Прњавора, 5. новембра 2024. године, служена је заупокојена Литургија у храму Светог пророка Илије у Прњавору.

По завршетку свете Литургије је служен парастос испред Спомен-костурнице невино пострадалим мештанима тог мачванског села, назване „Ђеле-кула Западне Србије“. Јереј Никола Ковачевић, старешина храма Светог Василија Острошког у Касарским Ливадама, прочитао је Слово Преосвећеног Епископа Јеротеја:

– Поштовани представници локалних просветних и културних институција, уважени потомци многострадалних Прњавораца, часни оци, драга децо, браћо и сестре!

Тек што човек помисли да смо у овој календарској години завршили са данима сећања на страдања и жртве које смо као народ поднели у протеклим ратовима, те да бисмо сада могли да се окупљамо веселијим поводима и на

ведријим местима, као муња у мирној летњој ноћи, одједном заискри још један тужан дан, носећи са собом још једну причу о нашој народној голготи.

А та голгота, односно то распеће српског народа, десили су се управо овде, у Прњавору, на самом почетку Првог светског рата, пре тачно 110 година. Док је српска војска у очајничком јуришу хитала да пресече офанзиву Аустроугара, ови су увелико пребродили Дрину и започели свој крвави пир широм Мачве и Подриња. Просвећеност и хуманост војске горде Аустроугарске монархије, тада су међу другима, понајбоље осетили Прњаворчани, али не храбри ратници из овога села, већ голорука и незаштићена нејач – жене, деца и старци.

О свему ономе што се дешавало тих крвавих дана, од 4. до 17. августа у Прњавору, много је до сада написано. Поред тога и ви сами, као потомци прњаворских мученика и изданци овога краја, верујем, врло добро знате историју овога страдања, јер је она недвојиво везана за личну и породичну прошлост свакога од вас понаособ. Ипак, овде ваља поновити сведочанство великог пријатеља српског народа – др Арчибалда Рајса, који о страхотама у Прњавору овако пише:

„Прњавор, место где дивљаштво ордија Франца Јосифа није више познавало граница... Биланс онога што су учинили Аустро-Мађари у овом селу, више је него страشان... У овом злосрећном Прњавору, не види се ништа друго сем изгорелих кућа и заједничких гробова где почивају изобличени остатци свих ових људи, стараца, жена и деце, жртава бестијалног беса културтрегера. Они који су, као ја, видели ово, неће моћи никад опростити... онима који су се непоправиво осрамотили у Мачви.“

Уз ово потресно сведочанство, или боље рећи далеко изнад њега, стоји ова Спомен-кострурница, у којој почивају намучене кости ваших предака и земљака, њих преко 530, који су положили животе на дугачкој стази историје, почев од овога села па све до разних стратишта и бојишта у Великом рату. Овај дивни мученички храм, освећен је управо на данашњи дан, давне 1922. године, руком мог великог претходника, епископа шабачког Михаила и саслужујећег му свештенства, а у присуству самога врха тадашњег политичког и културног миљеа и великог броја верног народа. А међу тим народом још увек се могла видети црнина као израз непреболне туге која је и четири године након рата била једнако жива. О свему томе сведочи један редак видео запис – драгоцен историјско сведочанство на тај тужан, али уједно величанствен догађај.

Овом Спомен-костурницом ваши преци и сви њени утемељивачи и приложници, показали су велику љубав према Христу и веру у Његово Васкрсење, оно што нису могле угасити муке и страдања, баш као што је велики Апостол Павле усхићено говорио: Ко ће нас раставити од љубави Христове? Жалост или тескоба или гоњење или глад или голотиња или опасност или мач? У свему овоме су се и наши Прњаворчани нашли и у томе до конца истрајали.

Али једнако леп доказ вере у Христа распетог и васкрслог јесте сви ви овде присутни, сви ваши нараштаји поникли из тих ратних година и сви они који ће после вас доћи. Јер, како би се другачије могла објаснити храброст и истрајност ваших мајки и отаца да на једном огромном згаришту и губилишту, какво је био Прњавор, поново скуће свој дом и наставе живот. А живота без праштања нема.

И зато, да дамо себи слободу да исправимо великог Рајса: као људи и као хришћани дужни смо да праштамо свима, јер нас томе учи љубав Христова са крста. Да праштамо, али да не заборавимо, како је то говорио блаженопочивши патријарх Герман. То је отуда што опраштањем ослобађамо себе отрова мржње, а памћењем чувамо душу наших непријатеља, не дајући им прилику да изнова окрваве своје руке, те тако убијајући нас, заправо убију себе.

Нека би добри Бог у наручју љубави своје, развеселио напаћене душе мученика прњаворских, али и примио њихове молитве за нас, њихов род на земљи. Њему, највећем мученику у свима световима, нека је слава на сву вечност! Амин!

Најстрашнији злочини у Прњавору су се десили у неколико дана док се аустроугарска солдатеска, после пораза на Церу, повлачила према Дрини. Поражени на Церу, сурово су се светили немоћним цивилима. Поред оних који су појединачно страдали на улици или на кућном прагу, од метка, на вешалима, од бајонета, вршене су и групне егзекуције – на разне начине побијане су и целе породице. Прњавор је једино место које је указом Краља Александра из 1934. године одликовано орденом Карађорђевог звезде четвртог степена са мачевима, за стравичан број жртава у Првом светском рату. У Спомен-костурници у порти цркве Светог пророка Илије сахрањени су посмртни остаци 704 Прњаворца, а до сада су пописана имена 1300 Прњавораца који су пострадали у Балканским ратовима и Великом рату.

Нажалост, Прњавор је пример како се историја неправедно понавља. После 27 година на исти трагичан датум 20. августа 1941. године у Прњавор је извршен масовни покољ Срба из основне школе,

spc.rs